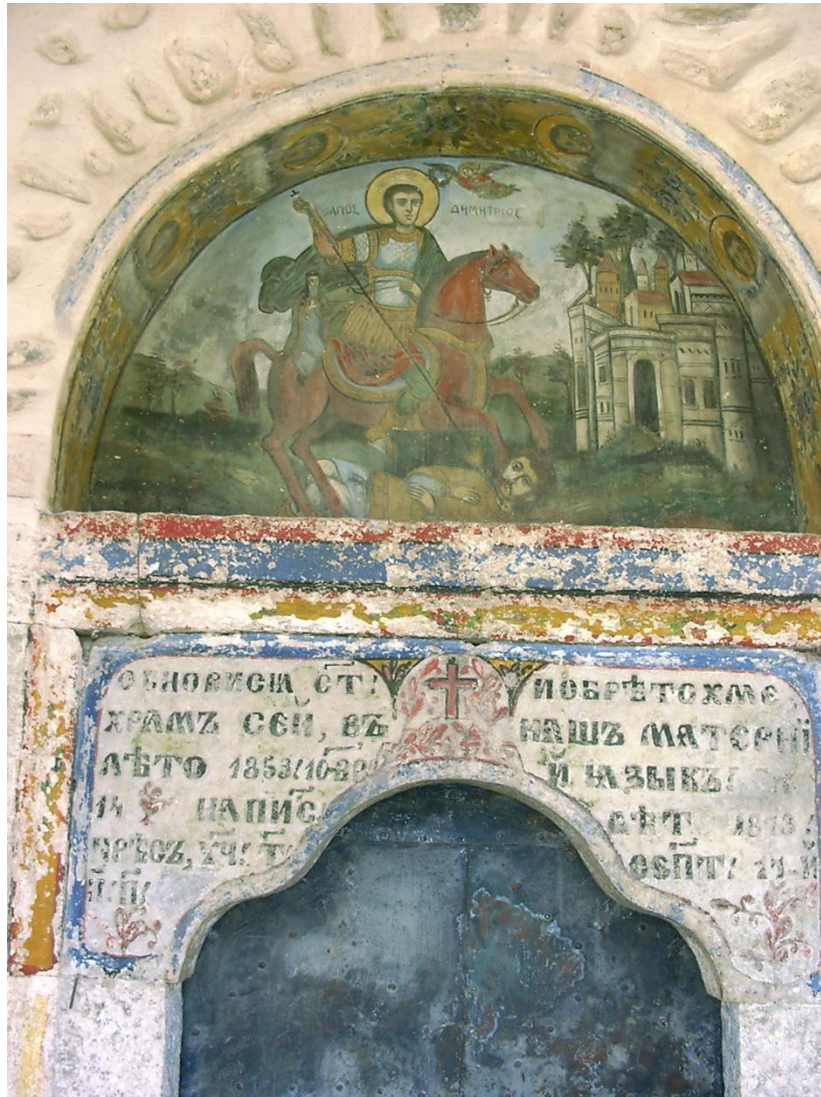

Ξημερώνοντας τ' Άη Δημήτρη

Κείμενο του Γιώργου Δούδου με αφορμή της εορτής του Αγίου Δημητρίου – δικηγόρος, συγγραφέας και δημοσιογράφος.

<https://www.facebook.com/georgedoudos> – 26 Οκτωβρίου 2024

Ο παππούς μου απ' την πλευρά του πατέρα μου, ο Γιώργης, είχε γεννηθεί στο χωριό Όσλιανι του Βερμίου, λίγο πιο πάνω απ' το Γκολέμα Ρέκα. Όπως και πολλοί άλλοι, από τα ορεινά χωριά είχε κατεβεί στη Νιάουστα να μάθει γράμματα και ν' ανοίξουν τα μάτια του. Η γλώσσα που είχε μάθει από τη μάνα του στο χωριό, ήταν τα μακεδόνικα. Στη Νιάουστα, υπήρχαν καλά σχολεία, έμαθε τα ελληνικά κι έτσι μπόρεσε να γίνει έμπορας. Τότε η Μακεδονία ήταν μέρος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Η Όσλιανι, το 1926 άλλαξε όνομα, κι έγινε Αγία Φωτεινή, με απόφαση του ελληνικού κράτους. Από νωρίς οι Οσλιανίτες, έφευγαν από το χωριό γυρεύοντας καλύτερη μοίρα. Όταν τα πράγματα ηρέμησαν, μετά την Καταστροφή του 1822, ελάχιστοι ξαναγύρισαν στο χωριό. Πάρα πολλοί κατέβηκαν στη Νιάουστα και λιγότεροι διάλεξαν άλλα χωριά ή και πόλεις, όπως ήταν τα Βοδενά ή τα Καϊλάρια.

Η οικογένεια του Μητσιντούντου, ήταν από εκείνες που σώθηκαν μετά το 1822, όταν το χωριό καταστράφηκε από τους Οθωμανούς γιατί είχε λάβει μέρος στον ξεσηκωμό του Βερμίου με επίκεντρο τη Νιάουστα, αν και σκόρπισαν από δω κι από κει, λες κι ήταν φτερά πουλιά. Η ζάντρουγκα που υπήρχε άλλοτε στο χωριό χάθηκε. Ένα παλικάρι με τ' όνομα Μήτσος, είχε κατεβεί στη Νιάουστα, κουβαλώντας και το παρόνομα Μητσιντούντου. Έφτιαξε οικογένεια, δυο παιδιά, τον Γιώργη και τον Χρήστο και μια θυγατέρα την Μαριάνθη. Ο Μήτσος ο Μητσιντούντος δεν ήταν πλούσιος. Πάλευε δουλεύοντας τη γη σε κάτι αμπέλια. Έβγαζε καλό κρασί και τσίπουρο, ώσπου πλάκωσε η φυλλοξήρα και κατέστρεψε τα πάντα. Ο παππούς ο Γιώργης, παντρεύτηκε στη Νιάουστα με την Λισσάβω την Τουρπάλη, απ' το Ντόλνο Γκραμματίκοβο, τώρα Κάτω Γραμματικό.

Στα οθωμανικά χρόνια δεν υπήρχαν παρονόματα. Οι άνθρωποι ξεχώριζαν μεταξύ τους, είτε με κάποιο παρατσούκλι, είτε με κάτι που σχετιζόταν με τη δουλειά, είτε με τον τόπο καταγωγής, είτε με οτιδήποτε άλλο.... Το Μητσιντούντου, ήταν το παρόνομα για να ξεχωρίζει η οικογένεια του παππού μου από άλλες οικογένειες.

Όλες οι οικογένειες των σλαβόφωνων Μακεδόνων, είχαν τον Άγιο τους. Την ημέρα της γιορτής του, η ζάντρουγκα, όπως λεγόταν η παραδοσιακή οικογένεια, είχε το δικό πανηγύρι της, που στα μακεδόνικα λεγόταν “σλάβα”. Ο άγιος Δημήτρης ήταν ο προστάτης της οικογένειας Μητσιντούντου. Με τα πέρασμα του χρόνου και τις αλλαγές που έφερε, δε γινόταν πια η σλάβα του Αγίου, όπως παλιά στην Όσλιανι. Μα οι μνήμες δεν είχαν σβήσει και ο Άγιος είχε πρώτη θέση στην οικογένεια.

Ο παππούς και η γιαγιά Λισσαβούδα, ενόσω ήταν ακόμα στη Νιάουστα, έκαναν δυο κορίτσια. Η πρώτη ήταν η Δήμητρα, να τιμηθεί ο Άγιος, που δυστυχώς πέθανε βρέφος, η

άλλη ήταν η Μαριγούλα. Στο Ζαγαζίκ της Αιγύπτου, η οικογένεια τράνεψε. Γεννήθηκαν άλλα τέσσερα παιδιά, δυο αγόρια και δυο κορίτσια. Το στερνοπαίδι ήταν αγόρι και του δόθηκε το όνομα Δημήτρης, για να τιμηθεί ο Άγιος, αφού η πρωτοθυγατέρα είχε πεθάνει.

Στην Αίγυπτο, ο παππούς όντας πλέον έμπορος, με δυο μεγάλα μαγαζιά στο Δέλτα του Νείλου και σεβαστό μέλος της ελληνικής παροικίας, διάλεξε σαν παρόνομα το ‘Δούδου’, που το βρήκα γραμμένο στα γαλλικά ως ‘Doudou’. Καθώς φαίνεται, από το Μητσιντούντου έκοψε το πρώτο κομμάτι κι άφησε το δεύτερο. Και ο πατέρας μου, που είχε γεννηθεί στο Ζαγαζίκ, λεγόταν ‘Δούδου’, όπως διαπίστωσα μια φορά που είχα χρειαστεί την ταυτότητά του. Σε μένα, το επώνυμο εξελληνίστηκε σχεδόν πλήρως, τουλάχιστον ως προς την κατάληξη κι έγινε ‘Δούδος’, αγνοώντας ποιος έκανε την αλλαγή...

Το τί σήμαινε το ‘Μητσιντούντου’ κανένας δεν μου είπε. Άλλωστε ποτέ δεν είχε γίνει κουβέντα γι’ αυτό το θέμα, ούτε λεπτομέρειες για την καταγωγή της οικογένειας από ένα χωριό της Μακεδονίας που εκείνα τα χρόνια όλοι οι χωριανοί μιλούσαν τα μακεδονικά. Άρχισα να το ψάχνω μόνος. Κατ’ αρχήν διαπίστωσα, πως η οικογένεια του πατέρα μου είχε σε μεγάλη υπόληψη το όνομα ‘Δημήτριος’, χάριν του άη Δημήτρη. Το πρώτο συνθετικό του παρονόματος ‘Μητσιντούντου’ είναι το ‘Μήτση’, από παραφθορά του Μήτσα, που είναι υποκοριστικό της Δήμητρας στα μακεδονικά. Το δεύτερο συνθετικό είναι το ‘Ντούντου’, που είναι παραφθορά της μακεδονικής λέξης ‘ντόντα’. Η ‘ντόντα’, στην δομή της μακεδονίτικης οικογένειας στα χωριά, της ζάντρουγκα, ήταν ο τίτλος της πρωτοθυγατέρας της οικογένειας, που είχε ποικίλες σημαντικές αρμοδιότητες μες στην οικογένεια, όντας η άμεση βοηθός της Μάνας.

Μετά από τις περιπλανήσεις σε έρευνες και υποθέσεις, γιατί στοιχεία άμεσα και ακριβή δεν υπάρχουν, κατέληξα στην μάλλον βάσιμη υπόθεση, πως στην οικογένεια του πατέρα, υπήρξε κάποια εποχή μια Δήμητρα, που ήταν πρωτοθυγατέρα και την φώναζαν Μητσιντόντα.... Πάντως η Δήμητρα, πρέπει να ήταν δραστήρια, δυναμική και όμορφη γυναίκα και το όνομά της, το Μητσιντούντου, έγινε το γνώρισμα της γενιάς που άφησε πίσω της για να ξεχωρίζουν οι απόγονοί της.

Θέλοντας να τιμήσω κι ελόγου μου τη μνήμη του Άη Δημήτρη, έπλεξα τούτη την ιστορία,

τσαλαβουτώντας σε αλήθειες και υποθέσεις, συνδέοντας τον Άγιο με την ζάντρουγκα του Μητσιντούντου στην Όσλιανι... Η φωτογραφία δείχνει την κτιτορική επιγραφή στα σλαβωνικά, την αρχαία εκκλησιαστική γλώσσα που έπλεξαν οι Θεσσαλονικείς Άγιοι Κύριλλος και Μεθόδιος, Φωτιστές των Σλάβων και προστάτες της Ευρώπης, στο χωριό Διαβατά, παλιότερα Ντουντουλάρ, της Θεσσαλονίκης, που σώζεται μέχρι σήμερα... για να διατηρεί μνήμες της ιστορίας του τόπου.

Ερωτήσεις:

1. Για ποιού είδους κείμενο πρόκειται;
2. Ποιά είναι η ευκαιρία της σύνταξης του κειμένου;
3. Τί έχει ο συγγραφέας στο στόχαστρο;
4. Ποιά είναι η γεωγραφία της διαχρονικής γεωγραφίας της ευρύτερης οικογένειας του συγγραφέα;
5. Ποιές είναι οι γλώσσες που αναφέρονται σ' αυτό το κείμενο;
6. Ποιές λέξεις στο κείμενο σας ήταν άγνωστες; Για ποιόν λόγο κατά τη γνώμη σας δεν τις ξέρατε;
7. Ποιά γεγονότα πολιτικής, οικονομικής, τοπικής ή διεθνούς φύσεως σας ήταν άγνωστα; Για ποιόν λόγο κατά τη γνώμη σας δεν τις ξέρατε;
8. Ποιά είναι η θέση ή ο τόνος του συγγραφέα απέναντι στο θέμα του;
9. **Πώς σχετίζεται αυτό το κείμενο με το ευρύτερο μας θέμα;**

Λίγη βοήθεια:

<https://independent.academia.edu/GeorgeDoudos>

<https://azinlikca1.net/yasam/item/7228-yorgos-doudos-i-krisi-ton-dikaston>